

Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde.

Orgaan der: NEDERLANDSCHE VEREENIGING VAN POSTZEGELVERZAMELAARS.

GEREDIGEERD DOOR

J. B. ROBERT, Balistraat 57, 's GRAVENHAGE.

Maart 1910. - Jaargang XXVII: 305; Nieuwe Reeks: 181 - No. 3.

KLEUREN. *)

(Vervolg van blz. 19.)

Groep II. Blauwe met gelen toon.

A. Pruisisch blauw. — Kobalt.

Een der schitterendste is de prachtige Pruisisch-blauwe tint, die een blauwstofijzer is en hierdoor, bij oxydatie, met den tijd groen wordt — ook de zegels krijgen, lang blootgesteld aan het licht, een groene bijtint. Zij wordt nog al veel gebruikt voor zegels, omdat men zoo weinig ervan behoeft om veel ervan te trekken. Juist door die oxydatie door licht, is die kleur zeer rijk in tintenafwijkingen.

Pruisisch blauw: *België*, 20 c., 1849.

Nederland, 5 c., 1852, dezelfde die ook in geoxydeerde, groenachtig blauwe tint wordt gevonden. De *groenachtigblauwe* is dus geen „druktint” geweest. Vooral van belang voor specialisten. — Beide zegels treft men meer of minder donker getint aan.

Spanje, 6 reales, 1851.

Donker id. id.: *Labuan*, 16 cents, 1879.

Licht id. id.: *Pruisen*, 2 Silbergr. 1864.

(Ongebruikt zeldzaam.)

Als verbindingstint tusschen de „indigo-” en „Pruisisch-blauwe” tinten kan men opnemen:

Zuid-Australië, 6 pence, 1867. (Ongebr. zeldzaam.)

Tusschen deze en de „blauwe” tinten:

Bosnië, 10 Kreuzer, 1879.

En tusschen die en de „melkblauwe” tinten:

Negerkust, 1 penny, 1893.

Kobalt blauw: *Brunswijk*, 2 Silbergr., 1852.

Deze kleur, een oxydueel van kobalt, is zeer weinig of niet gebruikt; het voornoemde zegel, ongebruikt zeer zeldzaam, is echter zeker daarmee gedrukt.

De nuances, die men tegenwoordig gebruikt, worden met een aluinzuurzout van kobalt gemaakt, zijn zeer sterk en weinig gevoelig voor licht.

De kleuren, vroeger gebruikt, worden voor een deel niet meer teruggevonden: men bezigt andere praeparaten. Een gevolg hiervan is, dat vervalschers die kleuren niet meer kunnen verkrijgen. Het onderzoek met de fotografie kan daardoor verrassende resultaten opleveren. Een exemplaar van de 6 reales van Spanje, blauw, was een twiststuk tusschen verschillende personen geworden. Enkele handelaars te *Parijs* verklaarden het echt, anderen hadden reden tot twijfelen. Een zesmalige vergrooing werd ervan genomen met een echt exemplaar der 6 r. bovengenoemd (Pruisisch blauw) en een echt exemplaar der 10 r. groen ernaast. Natuurlijk zou de groene en de Pruisisch blauwe een diepzwarte reproductie moeten leveren. Dit was zoo, maar de „betwijfelde” 6 r., die óók echt Pruisisch blauw had moeten zijn, gaf een veel lichter afdruk, hoewel op het oog in de tint geen verschil was op te merken. „Wantrouwt den schijn!” kan ook en vooral op tintgebied gelden, doch, hoe goed ook gedaan, het bedrog kan altijd worden ontdekt.

Hieruit leert men, dat een „valsche” zegel altijd kan worden herkend. Velerlei kleuren bestaan niet meer in den handel. Andere worden zoodanig gemengd, dat de „ridders der namaak-industrie” voor een raadsel staan. Het is dáárom van belang, dat de menging door de drukkers wordt geheim gehouden. De „vervalschers” nemen kleuren en mengen die op hunne wijze, totdat ze de „echte” zoowat te pakken hebben, maar... en kleurstoffen, en kleurkwaliteiten verschillen. Ook zal, heeft men op 't oogenblik van 't drukken *schijnbaar* de „echte” tint in gebruik, na bezinking der kleur het zegel U zeggen, dat die „vervalscher” *niet* de echte tint vond. Zeer natuurlijk zijn de tegenwoordige zegels met moderne kleuren gedrukt, en stuit men hier niet op gelijke moeilijkheden; doch de vervalschers, zoo geen vervalschingen drukkende of latende drukken in de inrichting waaruit de echte stamden, zullen *nooit* dezelfde inkten noch gelijke mengingen *kunnen* verkrijgen, zoodat hunne „vervalschingen” altijd herkenbaar moeten zijn.

Na dit kleine intermezzo komt men aan

B. Melkblauw.

Deze blauwe zijn surrogaten van de ultramarijne en Pruisisch blauwe, waarbij wit gevoegd is. De menging

*) Door ons niet bemerkt bij de correctie en revisie, bleef in het vorige nummer, op blz. 17, de navolgende noot weg: „Men vergelijke „Het verband tusschen de kleuren”, voorkomende in ons October-nummer van 1897, blz. 80. (Hoofdred.)

kan een violetachtigen of groenachtigen toon aan de meer of minder witblauwe tinten geven.

Deze tinten geven allicht aanleiding tot verwarring. Velen nemen bleekultramarijne tonen voor „melkblauw” aan. Vergelijkt men nu de „zegels” hier opgenoemd, dan zal *niemand* meer beide tinten verwisselen.

Melkblauw: *Chili*, 10 c., 1857. (Sterk sprekend melkblauw, maar, helaas! 'n buitengewoon zeldzame nuance.)

Frankrijk, 20 c., ongetand, 1863/70, genaamd: *Lebaudy*. (Ook uiterst zeldzaam.)

Nederland, 5 c., 1852. (Ongebruikt zeldzaam.)

C. Groenblauw.

De tinten van het Bremensch blauw en den turkoois zijn de *werkelijk* groenblauwe; de blauwmarmer en céladon-groenblauwe tinten zijn feitelijk meer groenachtig melkblauwe nuances; het „céladon” nadert soms het zeegroen; de fraaiste en zuiverst groen-melkblauwe tint toont de „lagara”, de prachtmees van Brazilië. — Geen van die tinten vindt men voldoende onder de zegels: er schijnt daarvan weinig gebruik te worden gemaakt.

Groenblauw: *Mexico*, 15 centavos, 1895.

Peru, 5 centavos, 1898.

Dof „ *Spanje*, 1 real, 1856. (Kruislijnen.)

Zuiver Turkooisblauw: *Paraguay*, 2 pesos, 1904/08.

Zwitserland. De „rayons” van 1850, zijn op papier gedrukt, waarvan de kleuren zeer standvastig zijn, evenals dat waarop de zegels van *Modena*, *Parma* en *Toscane* zijn gedrukt; het papier der 5 rappen is donker groenblauw.

Als overgangstint van de Pruisisch blauwe op de zwartblauwe kan worden genomen:

Staalblauw: *Zweden*, 5 Kronor, 1903.

Dit blauw, ijzerhoudend, biedt aan den invloed van het licht weêrstand, doch wordt door alcalis gewijzigd.

D. Zwartblauw.

Het blauw en het Pruisischblauw leveren, door toevoeging van zwart, de *zwart-* en *grijsblauwe* tinten. Naar mate de hoeveelheid zwart grooter is vermindert de blauwe toon.

Zwartblauw: *Salvador*, 100 c., 1896. (Weinig zwart.)

Gr. Brittannië, 5 d., 1880. (Zuiver zwbl.)

Zwartgroenblauw: *Spanje*, 50 c., 1901.

Zwarvioletblauw: *Griekenland*, 5 dr., 1906.

Grijsblauw: *Ceylon*, 32 c., 1872/80.

Matblauw: *Portugeesche Koloniën*, 65 r. (of de daarmede overeenkomende waarde), 1903.

Luxemburg, 25 c., 1865. (De tint is *blauwer*; van Ceylon is de 2 shill, C C, *zwartblauw*, doch *blauwer* dan de genoemde 5 d. van *Gr. Brittannië*.)

*) Zegelverzamelaars kunnen aldus een groote kleurkennis verkrijgen: de oefening van het oog, doet hierbij veel, zoo niet alles. Zoo men de harmonie der kleuren niet kan gevoelen, helpt natuurlijk de oefening niet: het „gevoel” is een „gave”.

Als slotopmerking bij de blauwe kleurtinten diene, dat er vele „mat” worden genoemd, bij gebrek aan termen. Het zijn blauwe kleuren, die door menging met *zwart*, een doffe, rouwachtige tint opleveren. *Alle* blauwe tinten kunnen dus het voorvoegsel *mat* of *dof* voor zich dragen. Een voorbeeld leveren de 20 Pfennig van *Elzas*, die, *blauw* met *zwart* gemengd, in meer of minder „*dof*”, of meer of minder „*blauw*” bestaan, door de schijnbaar veelvoudige mengingen, en de ongelijke toevoegingen van *zwart* bij het *blauw*. — Die „*doffe*” of „*matte*” tinten behoren niet tot de „*zwartblauwe*”, zoo men ze juist onderscheidt.

II. ROOD.

De talrijke tinten maken een opsomming zeer lastig, te meer waar, bij de oude zegels althans, door inwerking van zuren, zouten, licht, enz. tinten kunnen zijn ontstaan. Het is toch zeer zonderling, dat men onder die oude geen *zuiver normaal rood* vindt, hetgeen voor de veronderstelling getuigt, daar men in die tijden zeker wel ermede gewerkt heeft. Daar voorbeelden van oude zegels, daardoor allicht tot verkeerde gevolgtrekkingen zouden kunnen leiden, wordt de zekere weg gekozen en de tegenwoordige zegels, welke in kleur het meest de normale naderen, tot voorbeeld aangehaald. Hoe groot ook het aantal zij, vooral van de karmijnroode tinten, hoe moeilijk ook het vinden van zegels in die tinten valt, toch zal, voor zoover mogelijk, in elke tint een zegel worden aangegeven, dat juist in die tint gedrukt is.

A. Rood.

Normaal rood: *Zwitserland*, 10 c., 1909.

Licht „ „ : *Canada*, 2 c., 1908. (*Quebec*.)

Napels, 5 gr., 1860.

Bleek rood: *Guatemala*, 10 c., 1886. (*Litho*.)

Helder rood: *Denemarken*, 10 c., 1906/07.

Hoogrood: *Argentinië*, 5 c., 1892.

Deze laatste tint, eene der schitterendste, wordt ook *klaprozenrood* genaamd; zij behoort tot dezelfde familie als de *helderroode* 10 c. van Denemarken, welke deze tint juist weêrgeeft. Het zijn drukinktint, bijgevolg geen „*prisma-kleuren*”. Door bijvoeging van een weinigje *geel* worden de hoogroode tinten verkregen.

B. Karmijn.

Het *natuurlijke karmijn* heeft een violetachtig toontje, doordat er blauw in is; het wordt hoofdzakelijk van de *cochenille* verkregen. De kleur is zeer standhoudend; het licht wijzigt haar niet of weinig. Een tiende gram is voldoende om verscheidene liters water zeer sterk te kleuren.

Vroeger is het echte karmijn wel gebruikt, tegenwoordig denkt men niet meer aan die natuurlijke kleur voor drukinkten.

Natuurlijk karmijn: *Frankrijk*, 1 franc, Napoleon, 1853. (Van *donker-* tot *licht*, geeft dit zegel het best de *ware* karmijntinten weder.)

Als tinten van niet-natuurlijk karmijn kunnen gelden :

Bleekkarmijn : *Dahomey, Mauritië*, enz. 10 c., 1906. (De tinten grenzen aan het donkerrose.)

Helderrose : *Dominicana*, 2 c., 1902.

Donkerrose : " 20 c., 1902.

Karmijnkl. rood : *Barbados*, 4 d., 1878, get. 14.

Karmozijnrood : " 4 d., 1878, get. 12 $\frac{1}{2}$.

Kraprood : *V. S. Amerika*, 2 c., 1904.

Het genoemde zegel is feitelijk niet met *kraprood* gedrukt, komt echter de tint zeer nabij. De aniline heeft het *kraprood* geheel verdrongen, ja! gedood. Voor drukken wordt de *kraproode* inkt niet gebruikt, zoodat de *suivere* tint niet wordt gevonden. De kleur is zeer standvastig, tegen alles bestand. Het beste bewijs leveren de *roode* broeken der Fransche infanterie van 1854—1865. Het laken was met *kraprood* geveerd; de broek verkleurde niet, gelijk de hedendaagsche, die uit met aniline geveerde lakenstoffen vervaardigd zijn. Ziet men thans die soldaten, dan is het verschil in kleur der broeken zoo groot, dat het soms afschuwelijk voor het gezicht is.

Aalbessenrood : *Fransche Koloniën*, 75 c., 1877. (*Allégorie*.)
Scharlakenrood : *Uruguay*, 25 centavos, 1894.

Koperrood : *V. S. v. Amerika*, 2 cents, 1898. (*Omaha*.)
Kersrood : *Venezuela*, 10 centavos, 1904.
Donker wijnrood : *Haiti*, 2 centimes, 1899. (*Niet karmijn*.)
Helder " : *Argentinië*, 8 centavos, 1877.
Anilinerose : *Uruguay*, 5 mill, 1899.

Nuances : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Griekenland, 20 lepta, 1882.} \\ \text{N. Z. Wales, 6 pence, 1888.} \\ \text{Tasmania, 1 penny, 1891.} \end{array} \right.$

Al deze tinten worden dadelijk door scherp zonlicht gewijzigd; alle zegels in bleekrose zijn verkleurd; de kleur is zeer vluchtig, men koope daarom daarvan geen „verschillen“!

Omtrent de „wijnroode“ wordt opgemerkt, dat velen die tint „karmijn“ (donker, licht, bleek, enz.) noemen, en in dit opzicht dwalen. De genoemde Argentinië 8 c. is volstrekt niet met *karmozijn* noch met *kersrooden* inkt gedrukt, en toch vindt men het aldus aangeteekend. De helderwijnroode tint wordt „*claret*“, de anilinerose tint „*rosine*“ benaamd door de Engelsche Philatelisten. Van deze laatste tint wordt tegenwoordig veel gebruik gemaakt. Ook de verschillende *Semeuse*-typen van 10 c. zijn ermede gedrukt, leveren daardoor zoovele onbeachtenswaardige nuances op.

(Wordt vervolgd.)

's Gravenhage.

HOOFDREDACTEUR.

NIEUWE UITGIFTEN, AFWIJKINGEN, ONTDEKKINGEN, BIJZONDERHEDEN.

A. — NEDERLAND EN KOLONIËN.

DOOR

J. B. ROBERT en E. BOHLMEIJER.

NEDERLAND. Uitg. 1872, getand 14 : 13 $\frac{1}{4}$. —

Van de Koningskoppen zijn de 5 c. en 25 c. in de tanding 14 : 13 $\frac{1}{4}$ bekend; de Heer D. E. Schreuders trof tusschen andere, ook de waarden van 10, 12 $\frac{1}{2}$, 15 en 20 c. aan, zoodat alle van 5 c. tot 25 c. in voornoemde tanding gevonden zijn. Het is zeer wel mogelijk dat ook de 50 c. aldus getand bestaat. Het is *niet* de tanding 13 $\frac{1}{2}$: 14, kleine gaten, maar 14 : 13 $\frac{1}{4}$, *grootte* gaten. Het zijn *gebruikte* exemplaren; een door papiersnijding *alleen* verticale krimpung van zoodanig eene gelijkheid, dat tandenmeter en zegeltanding *juist* overeenstemmen, waag ik niet te veronderstellen. Kan misschien iemand door „ongebruikte“, of door meerdere zegels aaneen „bewijzen“ leveren, voor het bestaan van meerdere machines, of van een zelfde machine met afwijkingen?

— **Curiosum.** — Een aangeteekende brief, **zonder frankeerzegel**, uit een kleinere plaats afgezonden naar 's Gravenhage. Het „15“, dat bovenaan op enveloppe geschreven staat, is blijkbaar door den afzender erop gesteld. Men schijnt ten postkantore vergeten te hebben 'n zegel erop te hechten.

— **Het 10 GULDEN-zegel** — Met groote erkentelijkheid geven wij hier een brief van den Heer J. Riethoff, Postzegelhandelaar, Galerij 6, Amsterdam, terug. Het schrijven luidt:

Amsterdam, 22 Februari 1910.

Wel Edels Heer!

„Vergun mij UEd. een weinig in te lichten hoe de mogelijkheid bestaat dat aan een kleurverandering van de f 10-zegels van Nederland gedacht heeft kunnen worden; dit naar aanleiding van het artikel in het zoo juist verschenen Nummer van het Nederl. Tijdschrift van Postzegelkunde.

„Eenige maanden geleden kwam een bediende van een Effecten-firma bij mij offereeren 6 stuks Postzegels van f 10.—, welke alle een rose tint hadden. Deze zegels waren door de Firma alhier, op Pakketten geplakt, bestemd voor Amerika en door den bediende teruggevraagd, met het oogmerk deze alhier voor geld aan den man te brengen.

„Op het eerste gezicht zag ik duidelijk dat deze zegels met een sterk uitbijtende gom waren opgeplakt, doch bovendien geheel verstempeld en beschadigd waren. Naar aanleiding ik alleen puike waar kan gebruiken heb ik geweigerd ze te koopen. Later hoorde ik van dezen bediende dat hij ze toch geplaatst had bij een Handelaar alhier, die bij voorkeur zegels koopt waar iets aan hapert om beter te kunnen concurreren! Echter was de kleur in het ooglopend *rose*. Vermoedelijk heeft deze Handelaar aan de koopers wijs gemaakt dat het een nieuwe kleur was!!!

„In de hoop dat dit een weinig licht in de zaak mag geven, teeken ik mij met de meeste Hoogachting,

„Uw Dw. Dienaar:
„J. RIETHOFF.”